

Några ord om Skandinavien och dess närvarande förhållanden /

Arndt, Ernst Moritz,

53 A Br. 1844

ARNDT, E. M. ex. A.

Våge ord an Skandinavianer.

Polit.

Allm.

(72)

1844

Ups. 1844

Kungl. bibl. fotoket

0 0000 000005612

NÅGRA ORD

OM

SKANDINAVIEN

OCH DESS NÄRVARANDE FÖRHÅLLANDEN.

AF

E. M. ARNDT.

Öfversättning.

UPSALA 1844

WAHLSTRÖM & LÅSTBOM.

NÄGRA ORD

OM

SKANDINAVIERN

OCH DESS NÄRVARANDE FÖRHÅLLANDE

AF

E. M. ARNDT.

Öfversättning

UTGÅVA 1844
WALLENSTROM & LÅSTROM.

Öfversättarens Förord.

ERNST MORITZ ARNDTS snille och personlighet äro, så vidt vi veta, för mycket kända och erkända äfven inom Skandinavien, för att ej några ord af honom om dettas lifsfrågor för dagen skulle härstädes kunna påräkna en publik utom det Skandinaviska Sällskapet i Upsala — på en af hvars månadssammankomster denna öfversättning upplästes — och utom den, som läser densamma på grundspråket. Det är i följe häraf, som vi våga öfverlemnna denna öfversättning i allmänhetens händer.

Originalen till densamma utgöres af sidd. 327—345 i Arndts sednaste arbete: "*Versuch in vergleichender Völkergeschichte*", som är tryckt 1843, men i förordet dateradt 1842 — således före det skandinaviska studentmötet i Upsala.

Detta verk — en serie föreläsningar och just de, medelst hvilka Arndt begagnade sig af det, 1840, af Preussiska regeringen återskänkta tillståndet att föreläsa — behandlar i 8 afdelningar de särskilda Europeiska staterna och utgör i sin helhet en kulturhistorisk vy öfver det närvarande Europa, med särskildt afseende på den borgen för vidare utveckling och förädling, som det nuvarande politiska tillståndet erbjuder.

I afseende på öfversättningen få vi nämna, att vi tillåtit oss en och annan obetydligare förändring eller utslutning i stilistiskt hänseende. Några reservationer mot författarens meningar hafva vi, om vi ock någongång dertill varit frestade, dock ej ansett oss befogade att afgifva.

Upsala i Maj 1844.

Enligt Herrns Anstalts sämle och personlighet äro, så vitt vi weta, för mycket få och erkända öfver honom Skandinavien, för ett af många ord af honom om dotts öfversättning för denna skulle berättas kunna på Upsala — på en af hans utnämningssammanträden öfversättning upplästa — och utom det, som läser de samma på grundsynskhet. Det är i följande häft, som vi waga öfversätta denna öfversättning i allmänhetens händer.

Originalet till denna utgåva af säll. 327—315 i Årsk. skrift utgöf: "Versuch in vergleichender Völkergeschichte", som är tryckt 1842, men i förordet dateradt 1842 — således före det skandinaviska utgåendet i Upsala.

Detta verk — en serie fördragningar och just de, medelt hvilka Årsk. begripande sig på det. 1840, af Preussiska regeringens öfversättning tillståndet till för- läsa — behandlar i 8 afdelningar de så kallade Euro- peiska staterna och utgör i sin helhet en fullständig öf- versättning af det nämnda verket, med tillägg af öf- versättning på den berömda för vidare utveckling och för- ällning, som det nämnda verkets tillståndet erbjuder.

med Fränk och Sachsen, som äro i väsentligen ännu
någon stammor och drag af den gamla blodsläkt-
släkten; men måste äfven erkänna, att många andra
drag och stämningar hos oss både komma från helt olika
häll och gå äfven helt olika. Antoge vi äfven, att
Longobarderna i Italien och Westgötarna i Skandinavien
skulle hafva räddat till oss, gemensamma språk från den
romanska blods-**OM SKANDINAVIEN.**

”Jag har ofta, på flera ställen, utlätit mig öfver våra nordiska stamförvandter och på ett ställe *) isynnerhet så vidlyftigt och utförligt, att jag här ej behöfver återupprepa det. Jag vill här endast tillåta mig några få, allmänna anmärkningar till dessa tidigare, och då företrädesvis taga i skärskådande den politiska sidan, till hvilken betraktelse namnen Ryssland och Pohlen**) otvunget leda. Isynnerhet efter det sist förflutna halvsekle, under hvilket de studier, som pånytt blifvit mera gemensamma för oss och Norden — företrädesvis den jemnförande språkforskningen — änyo väckt en lifligare föreställning om vår gamla släktskap med dem; hafva vi vant oss att tänka oss denna släktskap ännu närmare och innerligare, än den är. Redan ett par tusen år, och de flesta väl längre, hafva våra förfäder och vi varit ställda i andra klimat, andra länder, bland andra folk och tungomål, eller anslutna till dem och inpackade bland dem. Det måste ej allenast åstadkomma stora förändringar, utan ock skapa stora olikheter. Och så har äfven i sjelfva verket skett. Vi kunna ej veta huru nära Longobarderna, Markomanerna, Sachsarna, Frankerna, Friserna då voro beslägtade

*) Se mina Schwed. Gesch. u. s. w. s. 17—40.

**) Det föregående af detta kapitel afhandlar R. o. P.

med Danskar och Svenskar; nu se vi visserligen ännu många strimmor och drag af den gamla blodsförvandtskapen, men måste äfven erkänna, att många andra drag och strålar hos oss båda komma från helt olika håll och gå åt äfven helt olika. Antoge vi äfven, att Longobarderna i Italien och Vestgötherna i Spanien skulle hafva räddat Ulfilas' germaniska språk från den romanska blandningen — huru mycket skulle ej dock klimat och naturbeskaffenhet, ett annat land, en annan befolkning, som dessa funno, jemte fragmenterna af gammal bildning och gamla seder, före sig; huru mycket skulle ej den aflägsna afsöndringen från det talrika, tätt slutna stamfolket, hvilket bebodde de nordvestliga länderna och halföarna emellan Nordkap och Alperna; huru mycket skulle ej detta allt hafva verkat till att föda stora olikheter och till att inmänga mycket främmandeartadt, eller åtminstone mycket olikartadt! Så stor har nu visserligen den förändrande och omgestaltande verkningen icke kunnat vara i Nordvest, som den nödvändigt måste bli här. Norr om Alperna finnes ej ett så tvärt afbrott i klimat, som söder om Alperna och Pyreneeerne; der stiger den tempererade zonen sakt upp till den kalla: Schweiz, Tyrolen, Schwaben upp till Norge; Belgien, Holland, Westfalen, England upp till det Jutiska "Skagér Riff" och Schetlands spetsar. Dock hafva årtusendes tid och egna förhållanden, jag menar särskilda, olika förhållanden, frambragt äfven här stora olikheter, ehuruval det gemensamma, urgamla bröderskapet kvarlemnadt ända till närvarande dag vida mer likheter och öfvererensstämmelser i de olika folkens och folkslagens lynne, sinnesart, själsbeskaffenhet, höjelser och sträfvanden, än som skulle vara fallet om det varit de germaniska folken beskärtdt att få, i det varmare Södern, utveckla sig ur

sina egna frön först och förnämligast. Vi hafva redan, vid frågan om Engelsmännen, haft tillfälle att ungefärligen visa huru dessas väsende och sträfvan i det hela är af germanisk art, men huru äfven så många egendomliga förhållanden och öden gjort, att de utpräglat sig till ett särskildt, med Tyskarna i så mångt afseende olika folk.

I klimatiskt och geografiskt afseende ligger Norden mera aflägsset från oss, än England, men detta Norden har haft den med oss Tyskar gemensamma lyckan, att aldrig ett främmande eller främmandeartadt språk påtryckt detsamma våldsamt en främmande prägel. Ty det lider intet tvifvel, att, om Wilhelm Eröf-raren, i stället för Harald, fallit vid Hastings och om således anglosachsiskan blifvit det befallande och herrskande språket, så skulle Engelsmännen nu stå oss vida närmare, än de göra; de skulle framvisa ännu vida mer likheter jemförelsevis med sina stamförvandter Höländarna, Friserna, Westfalerna, Jutarna, hvilka likheter nu äro genom den främmande, våldsamma stämpeln dels utplånade, dels fördunklade. Beslägtade äro vi i alla fall med Norden genom språket, i hvilket den gemensamma kärnan af folkens lynne, sinnelag och sträfvan brukar säkrast bevara sig likasom inom ett andligt skal; men den geografiska afskiljdheten var dock från fordom timma stor och den tillfälliga, om man så behagar, vilkorliga och politiska, afsöndringen har sedan åtminstone tusen år blifvit och förblifvit ännu mycket större, och denna stora skiljmassa har under så lång tid äfven åstadkommit en språkdelning och mången skiljaktighet och väsendtlig olikhet bland dem, som för tvåtusen år sedan väl ännu vöro nära förbundna bröder. Närmast bo oss Danskarna i den nordliga hälften af den stora Cimbriska halfön och på stora

och små öar. Halfön ända från Elbe beboddes af Sachsarna, Anglomannerna, Friserna och Jutarna. De gamla Danska sägorna, af hvilka man dock icke kan bilda en historia, och hvilka Saxo Grammaticus och hans alltför patriotiska Danska efterföljare än vidare utvecklat och utlaggt till de vackraste fabler och dikter, tala tillräckligt om strider Sachsar och Danskär emellan. Vi lemna derhän de segrar och triumfer öfver Sachsarna hvilka Danskarna fröjda sig åt. Det står fast och har af den förträfflige Dahlman blifvit återupplifvad i korta, friska drag, att Karl den store, genom sitt blodiga svärd och ännu mera genom bortförandet af den stridbara, Sachsiska ungdomen från Elbens och Eiders stränder, gaf Danskarna luft, så att de kunde utvidga sig åt söder på sina grannars bekostnad. Sedermera har det motsatta förhållandet flera gånger inträdt. I tionde århundradet blefvo Danskarna, såsom ock händelsen var med Polackar och Ungrare en längre tid, såsom Vasaller beroende af de tyska kejsarna; i det tolfte och trettonde, under det att den tyska styrkan förlorade sig i strider, för Söders skull, i Italien, inbillade de sig skola kunna beherrska hela den vestra delen af Östersjön med dess kuster och öar. Dock, detta blef en kort herrlighet. Sakerna återkommo på sin naturliga styrkas grund och Danmark blef ett litet, svagt rike, hvilket, likt de flesta af medeltidens stater, ofta sönderslet och splitrade sig i inre skakningar, stundom äfven sammanstötte med det närgränsande Sverge. Dock blef i fjortonde och femtonde århundradet dess makt beroende af den mäktige tyska köpmannen. Sednare reste sig, under ett glänsande århundrade, Sverige så mäktigt vid dess sida, att Danmark ställdes i skuggan. I det adertonde århundradet och ända in i vårt nittonde sekel hafva

förbländning och olycka, till Ryssarnas fröjd, gjort båda ungefärligen lika svaga.

Dansken är sålunda redan från äldre tider Tyskens närmaste granne, stridsbroder och motståndare. Det var helt och hållet en tillfällighet, att den stora halfön och de närmaste öarna icke blefvo tyska provinser. De skulle sannolikt hafva blifvit tyska, åtminstone så mycket som Friser och Bayrare med deras olika dialekter nu äro och heta Tyskar, såframt Tyskarne under Kejsaremaktens dagar hade sträfvat mot Norden och Östern och icke alltid mot Södern; Då skulle ej numera fråga vara om något särskildt Dansktt språk och litteratur. Det Danska språket blef då således och förblef ett eget språk, som är mycket beslägtadt med Tyskan, men hvilket Tyskarna dock måste ordentligen och grammatikaliskt lära sig, såframt de vilja förstå det ej blott för örat d. v. s. till hälften. Men Danskarne hafva likväl i mycket mindre grad kunnat undandraga sig inflytelsen af Tyskarna och det Tyska svråket, än de aflägsnare Svenskarne. Den store Danske språkforskaren Rask klagade, att Danskan blifvit i så hög grad förtyskad. Men Dansken sjelf, den Danske mannen stretar mycket — en i början något besynnerlig och sällsam företeelse — och ofta med en viss vedervilja mot det tyska och vill ej gerna likna Tysken, ja, i en viss ovilja, som hos några Danskar stiger till förbittring; här han sig åt som skulle en dylik likhet, om den kunde tilläggas honom, vara en half skymf. Denna företeelse synes likväl endast besynnerlig, den är ganska naturlig och förklarlig. Under medeltiden låg Dansken till sluts under för Tysken, och under några århundraden blef han plågad, förfördelad, ofta alldeles eröfrad af det mäktiga Tyska

hanseförbundet, änteligen tvingades han att, för sin räddning, sätta på sin thron ett närgränsande tyskt furstehus, som visserligen fördanskades efter några mansåldrar. Derefter höjde sig den Svenska öfvermakten, som slutligen förträngde det Danska väldet ur dess gamla stamort, det sydliga Sverige. Detta var ej heller ett medel att lugna ett häftigt och retligt sinne och ett sådant har Dansken. Nu hafva under den sednaste mansåldern inträffat de för Danmark så sorgliga händelserna från 1807 till 1813, hvilka borttryckte Norge från detsamma. Genom denna afslutning har åtminstone den Skandinaviska öfvervigten blifvit upphäfvnen i denna stat; den Tyska delen af Danmark väger nu nära lika med den Skandinaviska. Från Tyskt vetenskapligt inflytande kunna de ädle Danskarna naturligtvis ej vilja bevara sig, inflytandet af det Tyska språket åter hade de gerna afvärjt; men grannskapet och det bredare spår, i hvilket ett ofantligt större folks vetenskap och konst intränga, måste mäktigt inverka på det närbelägna Danmark. Dertill kommer nu i dess tyska provinser den unga återuppväckta tyska anden, som begär sin anborna rätt och säger: huru? dessa Danskar, som icke äro öfverlägsna i bildning och vetenskap, som till antal och makt blott äro oss lika, de vilja ej erkänna oss för jemngoda kamrater med egna lagar och författningar? de vilja beherrska oss såsom undersåter, oss, från hvilka i femtonde århundradet utgingo herravälde och herrskare? dessa äro djerfva nog att vilja förmäna oss våra tyska seder och lynne, och att med vanmäktigt godtycke söka uppkasta en dam mot vårt, deras öfvermäktiga, språk?

Så är i närvarande ögonblick ställningen och sålunda förefinnes emellan så nära grannar och beslåg-

tade en, ytligt betraktadt, liten, men, djupare sedt, stor afvoghet, nämligen å Danskarnes sida, hvilka, i en viss passionerad förbländning, som mera grundar sig i gamla minnen, än nya förhållanden, ännu icke vilja begripa det närvarandes ställning och stämning och huru Tyskland och Danmark eller, rättare, Tyskland och Skandinavien nu stå till hvarandra eller huru de enligt en förständig sakernas afvägning borde stå. Det ligger verkligen något löjligt i den ifver, hvarmed många Danskar hafva drömt om och sträfvat för att utbreda sitt danska språk i hertigdömena, hos folk med tyskt tungomål, neml. Angler, Friser och Holsteinare. Löjligt, emedan det är omöjligt; ursäktligt, emedan den svagare och kortare gerna tager klacken till hjälp för att bli högre, då han står invid den starkare och längre. I en sådan retad stämning står Dansken invid Tyskarna, och det ej blott i våra dagar, utan denna sinnesstämning är vida äldre, churu den genom det sista halfva århundradets händelser och utvecklingar blifvit ännu mera stegrad. Detta är fördens skull ej blott en sáfänglig sorg i och för maktens skull, utan det ligger verkligen en ädel känsla till grund derför. Ett litet folk, inom trånga gränser, i besittning af en egen litteratur, känner sig isynnerhet upprördt vid den tanken, att det skulle kunna se sitt språk icke blott småningom förlora sig i ett större och vidsträktare, utan att detta sednare skulle kunna mer och mer skada och i skuggan försätta det förra. Alldeles så betar sig äfven mot oss det lilla, men högst aktningvärda fragmentet af det stora Tyskland, nämligen Holland. Dessa förträffliga Nederländare hafva yisserligen mycket, hvaraf de kunna göra sig höga tankar, men de äro dock i ingen punkt retligare, än i frågan om språket, och de förgrymmas ordentligen om

man förhåller dem den ovedersägliga sanningen, att de tala blott en af platt-tyskans eller gammal-sachsiskans många dialekter, i hvilken de nu visserligen inmängt en mängd onyttiga och öfverflödiga, välska och latinska uttryck och vändningar, just icke till vinst för språkets smidighet, välljud och skönhet.

Dansken, som för öfrigt delar den germaniska, eller, såsom han mycket heldre hör det sägas, den göthiska stammens egenskaper, är en särdeles retlig menniska af ett hurtigt mod och rask beslutsamhet, öfverhufvud spirituell och ganska rörlig. Man säger nu vanligen så här: detta allt är han derföre, att han är sjöman, det är i allmänhet karakteren af ett ö- och sjöfolk; men man kan genast invända: hvarföre äro ej Holländarne eller Friserna det i lika grad? hvarföre besitter den beslutsammaste Engelska sjöman likväl den honom så egna sinnesjemnheten och lugnet? Det måste förhålla sig så, som jag redan på ett annat ställe yttrat, att ett eget förhållande skenbarligen eger rum med Köpenhamn, — hela Danmarks medelpunkt och själ —, med Seeland, samt de andra närliggande småöarna, nemligen det, att dessa utgöra ett egenomligt folk, likasom ett litet folk för sig. Jag vet det icke säkert och ingen historia kommer en här till hjälp med data om ordentliga invandringar, men sannolikt hafva här under medeltidens dunkla sekler, särdeles under det tionde och elfte, främmande frön blifvit utsädda och sannolikt har öarnes göthiska befolkning blifvit mycket uppblandad. Så mycket veta vi af de fragmentariska underrättelserna från dessa århundraden, att de olika östersjö-folkens sjöröfwaretag alljemnt fortgingo, att de danska vikingarna såsom byte bortförde hela skeppsladdningar fångna Wender, Kurländare och Lifländare från den Mecklenburgska, Pom-

merska, Preussiska och Kurländska vällen, samt att de äfven ofta begagnade sig af tyska fångar till slafvar. Då nu Sven och Knut i början af elfte århundradet liksom förflyttade riket och regeringen till England, så blef säkerligen detta Seeland, öfverväldets stamort, till större delen alldeles uttömdt på Riddare och Krigare. Då måtte man hafva fyllt de tomma platserna vid plogen, på betesmarkerna, och till och med vid åran med främmande armar, och på detta sätt måtte i Seeland ett slägte hafva vuxit upp, som erhöll många främmande tillsatser och, genom dessa främmande tillsatser, en egendomlig, liflig och häftigt upptrusande karakter. Ty det är faktiskt, att om man betraktar människornas ansigten och gestalter, så bestod och består Dansken likasom af två olika nationer. Såsom urdanskar eller såsom de danskar, hos hvilka väldet och namnet förmodligen haft sin upprinnelse, framstå de skandinaviska Nederländerne, Dauskretsens Sithoner, Skåningen och Juten. De spela äfven den viktigaste rollen i Danmarks medeltid; öarna voro på den tiden, hvad de äro nu, simmare emellan de fasta landen, på sin höjd bipersoner, sällan hufvudpersoner; landets kraft och styrka, dess verkliga adel och riddelighet, såväl som dess fysiska makt befinner sig hos de båda första. Äfven är det på den tiden ett factum, att den starke, frie, danske mannen företrädesvis visar sig bland de Jutska bönderna, mindre bland de skånska; nästan allsicke bland Seeländarna. Deraf kommer man nästan på den tanken, att de fria Danskarna i det närmaste försvunnit från öarna under härtågen mot vester eller såsom konungarnas lifvakter, och såsom colonister i Brittanien. Ty sednare blefvo visserligen — tyvärr! — också de fria i Jutland och Skåne förnedrade till ett ganska trälaktigt tillstånd,

likasom Dansken i allmänhet ej heller kunnat rädda sig undan ett, den sydliga feodalismen liknande slaveri och bevara den nordiska mannens urminnesfrihet och sjelfständighet. Här hafva vi alltså uppenbarligen två olika nationer. För det första: Sydsvensken och Juten, den resligaste af alla nordiska folkstammarna, vanligtvis ännu längre, än den äfven högväxte och smärte Frisern och Vestfalern, oftast med ljust hår och stora, blå ögon, till lynnet lugn och betänksam, till kroppen tung och långsam, eljest begåfvad med ett egendomligt, på engång skälmaktigt och godmodigt uttryck. I Sverige är det ännu, i följe af den traditionella afvogheten mot allt danskt, ett vanligt talesätt: Skåningen är likaså illslug som han är dum och slafsinnad; Äfven Juten står hos de andra Danskarna i rop för att vara listig och slug. Men dessa båda väldiga och nordiska jättesläkten, männen i Skåne och Halland, samt de i Jutland, äro verkligen ganska flitiga, arbetssamma, kloka och användbara personer och af en berömd, lugn tapperhet, såsom det anstår deras armar och ben. För det andra stå nu midt emot dessa långa och starka Seeländaren och hans ögrannar, med hvilka äfven hufvudstadens småborgare hafva ett temligen likartadt skaplyne. Desse äro merendels af medelmättig eller kort kroppsbyggnad, och den ofta förekommande svarta färgen på håret (hvilket ofta nedhänger omkring och öfver pannan i raka, stri-piga testar) och det merendels lilla och liksom sam-mankrympta ansigtet med sina djupt liggande, blix-trande, ja lätt vredeblixtrande ögon, i förening med en lätt och snabb kroppens rörlighet, gör att de synas nästan som ett folk af annan beskaffenhet, än de båda förenämnda.

Denne Dansk i midten af landet, denna öbo står nu i spetsen för Danmarks andeliga och politiska rörelse och leder densamma; det gamla danska området i Sverige är sedan inemot två århundraden tillbaka förloradt; och Juten är en provinsinnevånare och har ingen afgörande stämma. Dock skulle man uppfatta och bedömma det, vi här sagt, på ett beskedligt sätt d. v. s. i nordisk mening: med förstånd och moderation, och afräkna mycket deraf ifölje af den öfverallt och i alla afseenden upprörda och skakade, i strider och motstrider, i hopp och förtviflan kämpande tiden. Dansken är en persou med mycken sjelfkänsla och har lärt af de sista fyratio årens olyckor att känna sig sjelf mer, än det just varit honom kärt; han har alltid gernat velat utgöra ett eget folk — och hven kan hvarmas på honom för en dylik känsla? — men en viss häftig opposition och en viss motsträfvighet emot det tyska tillhör företrädesvis denna sista epok. Såsom något för sig egendomligt har han liflighet, rörlighet, retlighet, hvarigenom han är och består såsom Dansk; men det förefinnes äfven hos honom ett öfversläende in på det tyska, nästan mer, än hos någon af de öfriga Nordboerna. Han har också aldrig kunnat helt och hållet afvisa ifrån sig den tyska arten, seden och språket, ja, till och med den tyska luften, som fläktar öfver till honom från grannskapet, men han har äfven fordom mindre, än nu, velat afvärja dem. Men vi Tyskar hafva derföre ingen orsak att ondgöras på vår broder, om han äfven engång, i ett ögonblick af ett öfverretadt, förtretadt tillstånd glömmet sig emot oss. Vi befinna oss alla — huru mycket vi ock må, ensamma eller inför hvarandra, hofvera oss — inne uti ej allenast förkänslan, utan redan i det fulla födsloarbetet af den ny tid. Danmark är nu också rätt på

allvar inbegripet deri, och ej blott det danska och det tyska slår och stöter nu på och mot hvartannat, utan känslorna och meningarna äro der, ännu mera än hos oss, vända mot Östern och Norden. De tänkande och älla Danskarna begripa, att ej allenast något nytt är i sitt vardande, utan ock att de, om de ej vilja ända till namnet utplånas ur verldshistorien, måste skapa något nytt och tidsenligt. Hvarje konstitutionskamp blir lätt en folkkamp; då gäller det att med mod och rådighet alltid hålla samma slaglinia och att med uppmärksamhet hafva blicken fästad på alla verkliga faror och möjliga understöd.

Svensken och Norrmannen hafva bekommit till arfvedel Skandinaviens breda, stora land, en egen grund, ett eget klimat, hvori de nu sedan många århundraden bygga och bo. Vi kunde räkna Danmark nära på till det tyska luftstrecket och den tyska lefnadssfären, men här begynner det rena Norden. Ett hårdt land, ett kallt klimat, men en glad och uppfri-skande vinter, en varm och skön sommar och en mängd solklara dagar, i allmänhet mera ljusglans och solsken, än i de af mola och dimmor, af kalna och dufna regndagar hela månader igenom fördystrade Tyskland och England. Landet är visserligen oländigt och på många ställen knappt betvingligt genom människornas hårdaste och flitigaste arbete, men det är hvarken ofruktbart eller otacksamt för odlarens mödor. Dertill kommer en högst lycklig sjelfva landets formation: stora, af hafvet sköljda, af strömmar och hafsvikar genomskurna, öar och halföar med fiskrika kuster, förträffliga hamnar, höga berg, kullar och sjöar, i en utbredd rikedom af förtjusande och upplyftande naturföremål. Uti detta land bor en stark, skön, själf full och tapper ätt, utrustad med alla de skönaste anlag

så till kropp som själ. Jag har annorstädes sagt, att dessa det stora hufvudlandets Skandinaver mera framställa den nordiska fastheten och lugnet, likasom en bild af den metalliska kraften hos dess innevånare, som äro mindre retliga och rörliga, än deras närmaste, sydvestra stamförvandter Danskarna; men jag har dermed velat antyda det säkra och slutna i dessa nordbors gestalt och sinnelag, än någon stel och kall, likasom isig och träaktig sömn och död. Visserligen förorsakar Norden genom en viss enformighet i sina naturföremål och genom sin långa vinter lätt en krafternas slummer, en trög och styf dåsighet, som stundom kan förtjena benämningen halfdöd, men eljest är denna vår göthiska halfbroder utrustad med de ädlaste andliga färdigheter och gåfvor, och han kan tryggt stiga in på tällingsbanan med de bästa Europeer. Jag förbigår med tystnad många detta folks egendomliga anlag, emedan jag annorstädes talat nästan för mycket derom, men ett måste jag dock vidröra, som just bekräftar dess nära förvandtskap och gemenskap med oss: dess på de mest intagande sätt framsprängande sköna och klara natursinne. Natursinne må det väl beta, jag känner intet annat karakteristiskt uttryck därför; framsprängande kallar jag det, alldenstund det frambyter med oemotståndlig intensitet och kraft. Jag har redan, vid frågan om Fransoserna, anspelat härpå; det fortgår så genom Tyskarna, Engelsmännen, Danskarna, men ingenstädes har jag sett det så lefvande som hos Svenskarna. Denna naturfröjd, detta ömma, hemlighetsfulla umgänge med naturen, denna entusiastiska naturkärlek, denna den nordiska människans förvandtskap med blömmor och träd, med sol och måne, med sjöar och bäckar och med allt som lefver

och hafver sin varelse på jorden, dessa mångfaldiga le-
kar, förlustelser och nöjen, som hon under hvarje års-
tid förstår att bereda sig, isynnerhet under sommaren
och vintern — ty hennes vår undflyr henne vanligen
såsom en den kortaste och älskligaste uppenbarelse,
af högst några veckors tid — redan minnet af allt
detta är hänryckning. Ännu slår mig mitt gamla hjerta-
lifligare när jag tänker på mina sköna somrar i Stock-
holm, mina dags- och nattresor i Upland och Söder-
manland, min flygande släda på Mälarens is till Drott-
ningholm, Haga, Ulriksdal, mina månskensnätter i Ha-
gaparken och bland Djurgårdens hundraåriga ekar. Och
med hvilken ömsom stilla, ömsom högt jublande för-
tjusning lefver icke den nördiska människan i och med
sin natur! huru väl förstår hon ej att bortkasta huf-
vudstadens frostiga, styfva galadrägt och all främman-
de maskering, brokighet och förfining och, åter ett
naturens barn, i dess ömma omfamningar insupa frisk
lifskraft och modig kärleksanda. Kom till Stockholm,
vandrare! kom till Götheborg, kom till Norrköping
och Jönköping och beskåda detta lif engång och lär
dig att lefva med glädje! Vi hafva vid Östersjön och
Nordsjön, vid Rhen och Donau mycket skönt och herr-
ligt, vi förstå också att söka och finna fröjd och glädje
i stilla umgängelse med naturen i alla dess skepnader,
men vi kunde dock framlefva många vår- och sömmar-
dagar ännu gladare och menskligare på våra stränder
och våra strömmar. Hvarje folk har sina egna seder
och bruk: Svenskarna draga ut i den friskaste vinterns
skönaste tid och under den ljusaste sommarn, de draga
ut hopvis, 20 à 50 familjer, ofta flera, i ett sällskap,
ja fem till sex i hvarje båt eller slädpartier i långa
rader. Man känner öarna, vikarna och kusterna, der
man kan landa, der tälten uppsläs för dagen och natten,

timmarna för afresan och ankomsten äro beräknade, glädjens mötestimme förut bestämd, så färdas man fem och tio dagar, ofta längre, från ort till ort, från strand till strand, och landar äfven på många vänliga, gästfria ställen på några timmar och låter förplåga sig som om man vore på inqvartering. Men det nödvändiga för hvarje mensklig fröjd, som ej vill törsta och hungra, nemligen mat och dryck, med tillbehör af strängaspel och sång, glädjeskott, raketer och fyrverkerier medföras, enligt på förhand fattad öfverenskommelse, af olika afdelningar af den glada skaran. Så om sommaren; under vintern likaledes — endast på kortare tider och rymder och såsom vinterns behof och nödvändighet det bjuda — flykten öfver spegelblanka sjöar med bjellerklingande slädar till vänliga slott och boningar. Så förstår detta Norden att lefva och njuta: stark känsla i ett väldigt bröst, den fullaste, kraftigaste hållning i gestalten, en stilla förnöjsamhet och dugtighet i väsendet. Gläder jag mig här för mycket öfver min ungdoms förflydda och förklingade fröjder, som aldrig mer kunna återkomma på samma sätt? Prisar jag det nordiska folket och dess lif förmycket? Hvilket lof! Det är just en lycka, en den skönaste Guds gåfva, som den Högste förlänat det germaniska folket i allmänhet, denna upplågande sinnets flygt, denna in i all natur och allt lif flödande själfullhet, hvaruti känsla, tanke och förstånd flyta tillsammans till ett. Det är ju ej blott Danskarnas och Svenskarnas, det är äfven vår arfvedel; blott att det här i Norden framklingar och framtränger klarare och uppenbarar sig i en mera tjusaude och hänförande gestalt, väl till en del, till följë af de stora motsatserna i naturföremålen, samt årstiderna, och den öfverraskande och plötsliga omväxling, som här visar sig tydligare, än i

Södern, och hvilken just genom sin plötslighet mäktigare griper och hänrycker menniskan, väl äfven till följe af de många underbara hägringar och ljusfenomen, som Norden framter och hvarom sagan redan klingat till Taciti öron.

Detta lugna, fasta Norden, detta vänliga, gästfria, trofasta folk har haft sina väldiga tider, hvilkas på engång förskräckande och förtrollande klang ännu tonar hit ner till oss. Hvar är ej Norrmannen besjungen och firad, denna obetvingliga jätte med det väldiga svärdet och den korta stridsyxan, han som utgjorde folkens bäfvan från det åttonde till det tionde århundradet? Och Gustavernas och de Wittelbachske Karlarnas svenskar? Dock, äfven öfver dem och deras bedrifter har lugnet, ej glömskan, sänkt sina yingar; nordborna hafva ändteligen genom eget förvällande, i det Skandinaviens folk ömsesidigt söndersleto hvarandra i afund och hat, gjort Moscoviterna stora och lärt sig att darra för dem, som de fordom föraktade, och de hafva nödgats till dem afstå sitt skönaste, rikaste land vid Östersjöns östra kuster. Nu, under den sista mansåldern, hafva de åter begynt att med längtan och ånger tänka på de fordna tidernas ära och makt och att blicka besinningsfullt omkring på sina egna och den öfriga världens förhållanden. Icke allenast så, att dessa folk, för att tala med Fransoserna, äro stadda i uppmarsch och fortskridande, utan norden har, sedan det sista halfva århundradet, vunnit en utomordentlig tillväxt i folkskraft och folkmängd, och erinrar sig ånyo med stilla värdighet sina fordna, ärorika kämpadagar. Dessa tankar har det visserligen aldrig uppgifvit helt och hållet; det är otroligt hvilken lugn stolthet, en från de äldsta förfäderna ärfd stolthet öfver det utomordentliga och oerhörda i fordna

dagars händelser, som lefver i hvarje svensk eller norsk bondes bröst. En sådan fädernas åminnelse är en lycka, hvilken intet folk kan umbära, som vill vara fritt och som vill på lif och död försvara sin tillvaros helgedomar. Ty om ock den oförståndige och fåfänge ofta på skryt leker med förfädrens förrostade svärd, så låter dock den ädle och tappre en tår falla på dessas bruna rost och närer i sin själ tankar på stål och kraft. Dessa Norrmän och Svenskar röra sig således nu i erinringen af deras stora forntid och i minnet af deras farliga nutid, farlig om de tro sig kunna under densamma försjunka i drömmier. Norrmännen hafva gjort sig en konstitution; den behagar dem och de kalla den förträfflig. För ett sådant folk, som de äro, hvars flertal lefver i enkla seder och i de enklaste sysselsättningar och förhållanden, såsom bönder, skogsbor, bergsbor, bergsmän, fiskare och sjömän; som ej är utsatt för de frestelser och antastelser, som stora rikedomar medföra, ej heller för retelsen att från borgar och slott förnämt nedskåda på underhåvande och torpare, för ett sådant folk bör lätt hvarje dräglig statsförfattning passa. Deras har ej ännu bestått en mansålders prof. Svårare blir det för Svenskarna, som äfven känna behofvet af att skaffa sig något föryngradt och tidsenligt ur deras till en del föråldrade statsformer. Vi hafva ju derjemte tillfälle, att se huru de, sedan femton till tjugo år, på sina riksdagar splittra och sönderarbeta sig inbördes, och huru många, kanske alltför mycket betagna af de nyaste liberala lärornas och åsigternas sanguiniska förboppningar, kort och godt hafva utropat: friskt mod! låtom oss blifva som våra bröder i Norige! låtom oss kasta prester och adel öfver bord, och så skall det blifva väl och herrligt för oss! Men prester och adel hafva

ej ännu lust, att så der helt simpelt låta vråka sig öfver bord och skola ännu försvara sig förtvifladt, helst då regeringen noga känner sin fördel vid att spela det omtyckta gungspelet med de fyra stånden och svänga och kasta de kämpande så länge af och an tills de flesta blifva yra i hufvudet och, till följe deraf, förlora sina första, friska tankar och föresatser, med hvilka de kommit till riksdagen, så att de slutligen, efter mycken strid och mycket buller, hemresa alldeles uttröttade och förbannande, att sakerna blifva stående vid det gamla. Sverige har ännu att genomkämpa detta arbete och skall väl ock, såsom man hör hoppas, göra det med förstånd och moderation och finna en lycklig utgång ur det virrvarr, hvari ståndsförhållandenas och partistridernas härfva allt fastare och fastare intrasslar sig. Visserligen måste en stor del af adeln rentaf kastas öfver bord, åtminstone under den form, i hvilken den nu består och såsom stånd representeras, och, öfverhufvud taget, måste Svenskarna göra sig en gyllene bok med det stadgandet, att ingen ny adelsman får utnämnas i detta kalla, vilda och fattiga, men lyckliga Norden, åtminstone ej förr, än femhundra år lefvande adelsätter äro utdöda; med undantag naturligtvis af de största snillen och fosterlandsräddare, hvaraf väl knappast mer, än två eller tre lära komma att uppstå under hvarje sekel bland ett folk af 3 millioner människor. Men äfven detta medel förefaller mängen i Sverige alltför långsamt och öfver hela riddarhuset utropa de i brinnande frihetsifver: afskaffa! afskaffa!

Norden är i tillväxt och fortskridande, det ädla, tappra och herrliga folket behöfver intet annat, än mod och ståndaktighet och ett lugnt, insigtsfullt öfvervägande och behandling af sina förhållanden och sitt

läge i afseende på sina grannar, för att intaga sin plats bland de lyckligaste folk. I Sverige behöfs det framför allt ännu århundraden af dekalionska stenvältare, kärrutgräfvare, skogsrödjare och stubbbrännare för att det må kunna föda fem till sex millioner människor med samma lätthet, som nu tre. Jag anser plusmakeriet i afseende på folkmängden, såframt det genom konstiga medel skall ernås, för en den dumaste åsigt och ett det fördertligaste arbete; men den som afvinner stenar och klippor, ormar och grodor land, den som odlar korn och hvete der, hvaräst tillförene vargar och räfvar hade sina kulor, han stärker och höjer sitt folk. Svenskarna arbeta sedan ett halft århundrade med kraft på detta stärkande, denna höjning.

Och förståndet börjar att vakna hos Nordens innevånare och fördomens och villfarelsens slöja, under hvilken de, till Ryssarnas fröjd, så länge och så bitterligen hafva slagit hvarandra dödliga sår, börjar falla från deras ögon. Nu heter det ej blott "grannskap" och "grannsämja" hos dem, utan "förening", ett nytt förbund, fastare än Calmareförbundet, det är i Norden lösen för dagen. Detta nordiska förbund är icke blott, såsom många på denna sidan hafvet förmoda, menadt endast såsom en litterär lek, såsom en fredlig, vänskaplig, litterär umgängelse emellan beslägtade folk, såsom ett utsläckande af den urgamla oenigheten och den afundsamma svartsjukan inom området af folkens högsta, ädlaste sträfanden; utan såsom ett det verkligaste förbund, såsom ett fast, politiskt förbund. Jag har på ett annat ställe vidlyftigare berättat huru Sverige år 1810, efter dess Kronprins' — Prinsen af Augustenburg — död, var på genaste, rätta stråten att förverkliga detta förbund utan stora omstörtningar.

och utan något blodigt tvång, samt huruledes en svensk lieutenant och några politiska bifigurer genom ett det besynnerligaste mellangrepp bragte på svenska thronen en fransysk marskalk, född vid pyrenæernas fot, hvilken möjligen kan inbilla sig — ty hans stamträd går ej högt — att härstamma från Vestgötherne och vara af nordisk börd. Då misslyckades alltså den sköna plan, som visa och fosterländske män bade uppgjort, men denna är för världen och för Norden alltför klok och vigtig, för att den skulle kunna betraktas såsom blott ett flyktigt infall. De tänkande ocl. de ädla i de nordiska rikena nära och vårda den ännu innerst i sina hjertan; och hvad dessa ej blott känna såsom en lycklig politisk önskan och en from längtan, utan fatta och inse vara ett behof och en nödvändighet, det skall det måste engång ske. Nu har visserligen det lyckliga tillfället af år 1810 gått förloradt och kommer måhända icke såsnart åter; men kunde icke Sverige och Danmark, äfven just sådana som de äro, regerade af herrskare af olika hus, kunde de ej återupptaga och realisera den rätt uppfattade grundtankan af ett troget, fast broderförbund och måste de ej sluta det med det aldrasnaraste till ett motvärn mot detta Ryssland, som med allt girigare och glupskare öga, ju större röf det har slukat, lurar öfver Ålandsöarna på den Skandinaviska halfön? Jo, de kunna och måste sluta ett gemenskapsband, ifölje hvaraf hädanefter broderblod aldrig mer skall kunna utgjutas i sjelfmördande strider; de måste sluta ett förbund i likhet med det tyska förbundet, ett förbund, i hvilket man med all möjlig billighet och vänskaplig ömsesidighet har iakttagit såväl de behof, som umgänget dem emellan såsom grannar föranleda, som äfven förmånerna i handel och sjöfart, och der vänskapens och kärlekens

vägar dem emellan göras alltmera lätta och obehindrade och der, i händelse af krig, det ömsesidiga biståndet af härar och flottor o. s. v. noga bestämmes. Sker detta med käckt, nordiskt mod och blir det redigt och med glädje uträttadt, och skulle det likväl än en gång falla Ryssland in att vilja framtränga mot Vestern, huru farligt, ja, huru fruktansvärdt kunde de ej falla honom i den högra flanken och komma de ryska hjertan i Petersburg att darra för det gamla, välkända skandinaviska kanondundet!

Och tänka vi vid namnet Ryssar och Moscoviter, äfven en smula på oss och vårt älskade fädernesland, så fråga vi billigt: och vi, Tyskar, huru stå vi inför dem? eller riktigare: huru stå vi i våra nordiska stamförwandters omdöme och mening? Vi må icke dölja för oss att denna släktskap visserligen aldrig blifvit utplånad eller omintetgjord, men att den dock genom söndringar och splittringar sedan många århundraden och genom hundratals och tusentals olika, geografiska, klimatiska och politiska förhållanden och afseenden på mångfaldigt sätt blifvit förändrad och gången i sär. Tysken anses af Dansken och Svensken, åtminstone hvad sättet för hans uppträdande och hela beteende angår, såsom en helt annorlunda beskaffad främling och är visserligen, man måste tillstå det, ingalunda upptagen med den aktning och det anseende, som han billigtvis synes kunna ha anspråk på. Nordbon känner, då han jemför sig med Tyskarna, alltför väl sin fasta hållning i medvetandet af att vara ett consolidate folk. Tysken, alltid blyg och anspråkslös, lätt beklämd och förlägen bland främlingar, har sedan sekler förlorat känslan af att tillhöra ett slutet folk; och dessutom uppträder vanligtvis en stor del af dem

på det bedröfligaste och eländigaste sätt, för det mesta såsom en hela den Europeiska kontinenten genomströfvande handtverkargesäll, som vandrar från Rostock och Kiel till Köpenhamn, från Stralsund och Köpenhamn till Götheborg och Stockholm, från Stockholm till Riga, Petersburg, Moskwa o. s. v. och som, huru aktningvärda än många af dem kunna vara, aldrig framställer sig i lysande skick, men väl ofta tigger allmosor till upphälle, på gatorna. Detta föranleder ofta i Norden omdömet om och fördomen mot Tyskarna; också verkar ett slags afund emot dem, emedan de genom flit och ordningsanda bruka blifva hufvudmän för stora handelsbus i de nordiska hufvudstäderna och vanligtvis öfverträffa de infödda.

Dock kunna Skandinaverna ej umbära Tyskarna, de måste nödvändigt förblifva i den närmaste förbindelse med tysk vetenskap och konst och med tyska seder och med allt, hvad Tysken tänker, producerar och uppfinner. Detta samband har sedan det sista halfva århundradet åter blifvit fast tillknutet, alltsedan den sydeuropeiska bildningens förtrollning till en viss grad afblästes från dem; ja, blifvit ännu trängre och innerligare, än det var under det fjortonde, femtonde århundradet genom förbindelse med och beroendet af det stora tyska Hanseförbundet, eller då Doctor Martin Luther knöt det. Detta namn är här ett stort, ett väldigt ord. Doctor Martin har byggt den bryggå, på hvilken de germaniska stammarna hafva en öfvergång till hvarandra och hafva en skön förbindelse och en som visserligen skall blifva oförstörbarare och stärkare, än de materiella och tillfälliga, som handel, sjöfart, eröfringar och colonisationer kunna åstadkomma. Ja, han har byggt den osynliga, andeliga bryggå emellan dem, som, enligt hvad man kan hoppas, aldrig skall kunna neder-

brytas. Hade icke Reformationen och Martin Luther varit, så skulle Skandinavien och äfven England, i anseende till deras insulariska afsöndring och särskilda riktning och bildning, hafva gått sin ensamma väg alltvärdare bort ifrån oss; Luther har fallt återväckt hos dem en den lifligaste känsla af deras urgamla sammanhang med det större Tyskland, med själfva kärnan af Tyskland, och detta sammanhang, detta det finaste, andligaste, fastaste band mellan Tyskland och Norden har sedan 1550 ej mera slitits. Den gamla kyrkliga trons medelpunkt låg så ytterst aflägsset från Norden; man kunde ej så kraftigt verka bort i detta fjerran, som i länderna af romaniskt tungomål; det låg väl redan från denna tid, långt före Doctor Martin, en viss protestantism i de nordiska männens kallare, allvarigare och friare sinne; ty redan lagen om prästernas coelibat hade aldrig kunnat helt och hållet genomdrivas hos Friserna och Norrmännen. Nu kom Luther och hans blyxt slog ned i de nordiska hjertan och ett väldigt band af intellectuel och religiös gemensamhet slingade sig om Nordtyskland och alla Östersjöländerna — rundtom Romrarnas stora, vidsträckta Svevien — de tyska kolonierna emellan Weichsel och Nawa äfven inberäknade. Till och med Skottland och England hafva engång på någon tid indragits i detsamma, ehuruval dessa sedermera hafva gått sin egen bana. Danmark, Sverige, Norge, Preussen, Ryssland, Liffland, Esthland, Finland hafva genom detsamma dragits mera till Tyskland, än förut hade kunnat ske genom materiella band, och denna dragning har för närvarande åter blifvit ganska mäktig. Sedan tre århundraden har den innerligaste vetenskapliga gemenskap bildat sig emellan dessa land och Tyskland; dessa afskilda och lösryckta insulariska Lutherland kunna

nu engång för alla ej mera umbära den tyska theolo-
gien och filosofien och genom detta det omedelbaraste
andens och hjertats behof blifva de alltid indragna i
all vår diktan och traktan, i vår litteratur och vårt
språk; så att, jemte moderspråken, tyskan spelar huf-
vudrölen i Köpenhamn, Stockholm, Christiania och
Petersburg. Detta, jemte många andra höga förmåner,
hafva vi Tyskar att tacka den stora Wittenberger-Doctorn
för. Nu består, gudilof! emellan oss och dessa våra
nordiska bröder och halfbröder en innerlig, andlig
vänskap och ett broderskap, hvilket vi äfven lättare, än
det fordom var möjligt, kunna göra till ett politiskt."

Efter att i den följande afdelningen hafva utförligt
betraktat Tysklands förhållanden, slutar ARNDT sin bok
med efterföljande återblick på Ryssland och Skandina-
vien: "Ryssland har ryckt oss och Skandinavien för
nära på lifvet. Det har den naturligaste böjelse att
framtränga alltvärdare åt Vestern. Men äro Tyskland
och det Skandinaviska Norden eniga, så kan det ej
taga ett enda steg framåt utan fara, utan det måste
till och med bäfva för, att det kunde falla oss in att
kasta det tillbaka några hundra mil mot öster, bort
inom dess gamla gränсор. Vi skola nemligen aldeles
icke anse det för omöjligt, att Fransoserna och Rys-
sarna engång kunde sluta ett förbund emot oss. Hvart
då taga vår tillflykt? Till England, tillropar man oss.
Men England bor långt bort och slåss visserligen gau-
ska gerna med Fransoserna, men ogerna med Rys-
sarna. Vi måste således uppbjuda våra Skandinaviska
bundsfrövandter emot Moscoviterna: en flotta af 50
till 60 stora skepp, 300 till 400 skärgårdsfartyg, be-
mannade med nordiska och tyska matrosor, och en

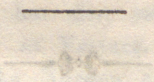
nordisk här af 100,000 man i Finland och Liffland, och vi med våra Preussare i Kurland och Lithauen — hvad skulle vi då hafva att rädas för?

Mot Norden således, mot vårt Norden måste vi skåda. De tänkande och ädla Danskarna och Svenskarna skåda mot oss. De äro genom alla de naturligaste fördelar och band, genom läge, bildning, slägtskap, religion, genom den gemensamma fienden, som lurar på bägges våra gränser och som fikar efter att undanrycka Germanerna hela Östersjön — våra födda brödersförvandter. Danmark är det dubbelt genom sina tyska landskaper; det måste vara angeläget om vår vänskap och bör ej söka någon anledning till oenighet. Vi som äro de mäktigare bo vid deras mest sårbara sida; det kan ej skydda sin långa halfö eller sina öar emot oss. Alltså: släktförvandtskap, sympathi, kärlek och nöd anbefalla här förbund.

nordisk här af 100,000 man i Finland och Lilland,
 och vi med våra Provisorier i Finland och Lilland —
 hand skulle vi då hafva att värja oss?
 Mot Norden alldeles, mot vårt Norden måste vi
 ståda. De tänkande och ärliga Danakarna och Svan-
 skarna ståda mot oss. De äro genom alla de naturli-
 gaste förbindelser och band, genom läge, bildning, släkt-
 skap, religion, genom den gemensamma kända, som
 lärar på bägge våra gränser och som lika eller all-
 undanvaka Gemenskaperna hela Östersjön — våra födda
 händelsevänner. Danmark är det dubbel genom sina
 tyska landskap; det måste vara angreppet om vår
 vänskap och bör ej söka någon anledning till oenighet.
 Vi som äro de mäktigare de vid detta mest älskbara
 sidan; det bör ej ståda sin lägen heller eller sin öf-
 vand.

Kostar 8 sk. Banco.

The bottom half of the page contains several lines of text that are extremely faint and difficult to read. The text appears to be a continuation of the letter or a separate section, but the characters are too light to transcribe accurately.

